

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (C. Senatosu 2/15) (Sıra Sayısı : 65) (1)*

BAŞKAN — Gündemimizde müzakere edilecek mevzu Senato İçtüzüğüdür. Geçen birleşimde iki arkadaşımız heyeti umumiyesi hakkında konuşmuşlardır. Şimdi, söz Sayın Âdil Türkoğlu'nundur.

ÂDİL TÜRKOĞLU (Hakkâri) — Muhterem arkadaşlarım; Yüce Senatonun iç düzenini tanzim eden İçtüzük tasarısını dikkatle okudum. Bu içtüzük içerisinde, izne ait hükümler, mücazaata dair hükümler mevcuttur. Ancak, Senatamız üyelerinin sağlıklarını koruyacak hiçbir hükme tesadüf edemedim.

Muhterem arkadaşlarım; milletvekilliği memuriyetin devamı sayılmaktadır. Aynı zamanda, «maaşları da en yüksek bir memurun maaşını geçemez.» şeklinde Anayasamızda da hüküm vardır. O halde, bir memura sağlanan faydalardan, milletvekillerinin de istifade etmesi icabeder. Bu bakımdan, hastalanan bir senatörün tedavisi için ne yapılması lâzımgelirse, onu yapmamız ve bundan istifade etmemiz lâzımdır.

Binaenaleyh, memleket dâhilinde hastalanan, bir senatörü memleket içinde tedavi ettirmek ve ilâç paralarını vermek için Senatonun İçtüzüğünde bir hükmün yer alması icabetmektedir, kanaatindeyim. Aynı zamanda, memleket içinde tedavisi mümkün olmayıyan hastalık hallerinde onu dış memleketlerde tedavi ettirme hususunda da İçtüzüğümüzde bir hükmün yer alması gerekir. Zira, memleketimizde tedavisi müşkül olan bir hastalığın Avrupa'da tedavi ettirilmesi için en aşağı 20 - 30 bin liraya ihtiyaç hâsıl olmaktadır. Ben, bir milletvekilinin bu parayı vermesine imkân göremiyorum.

Bu bakımlardan, gerek memleket içinde ve gerekse memleket dışında, hasta bir senatörün tedavisinin yaptırılmasını sağlamak maksadiyle Sayın Başkanlığa iki önerge takdim ediyorum. Bu gibi hallerde sarf etmek üzere C. Senatosu bütçesine tahsisat ithal edilmesini teklif ediyorum.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.

(1) 65 S. Sayılı basmazyazı 70 nci Birleşim tutanağı sonundadır.

BAŞKAN — Söz, Sayın Muammer Obuz'unur.

MUAMMER OBUZ (Konya) — Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü hazırlanırken göz önünde tutulması lâzımgelen meselelerin başında (Anayasadaki Senato bünyesiyle alâkalı hükümlerin iyice tetkik edilmiş bulunması) kaydı idi. Bu tetkikatın neticesi, (ilk kararında) verilmiş olmasını gerektiriyor idi: Anayasa'da, İçtüzükte yer alması lâzımgelen hükümler mevcut ise -ki pek çoktur- bunlar, tüzüğe, aynen nakil mi olunmalı, yoksa Anayasadaki sarahat veya delaletle mi iktifa olunmalı bunun kararı verilmeli idi. Bu iki mevzuda, komisyonun müteredit olduğu tesbit etmek mümkündür. Her şeyden önce; şunu arz etmeyi kendime vazife sayarım. Komisyon iyi bir tasarı meydana getirmiştir. Mesayisini şükranla karşılamak ve takdir etmek durumundayım. Ancak tasarının heyeti umumiyesinin görüşülmesi sırasında mütalâa serdederken veya maddelere bâzı güna itirazlarımızı arz ederken ifade edeceğimiz tenkitleri veya işaret edeceğimiz noksanları, komisyondaki arkadaşlarımızın topyekûn ret temayülünde olmamalarını istirham etmek isterim. Bu Mecliste görüşülen şu mevzuu üzerinde olduğu gibi, bu tasarı üzerinde de bütün üye arkadaşlarımızın, şahsi kanaat, mütalâa ve tecrübelerinden faydalanmamız vazifenin icabıdır. Tasarıda kısımlar, bölümler, maddeler ve matlaplar isabetli sayılacak bir tasnife ve sıraya tâbi tutulmamıştır. Senatamızın, tarzı teşekkülünden başlayarak, görev ve yetkileri, organları ve organlarımızın görev ve yetkileri ve bu görev ve yetkilerin ifa ve istimallerinde takibolunacak usul hükümleri, iyi tefrik edilememiştir.

Birinci kısım (Senatonun kuruluşu) başlığı ile kuruluşa dair hükümler ele alınmamıştır. Anayasamızın 5, 63 ve 70 nci maddelerinin ışığı altında tarifler yapılarak vuzuhlu, kesin hükümlerle Senatonun bünyesi bütün şümülüyle tüzükte belli edilebiliyor idi. Senatonun sebebi vücudu Anayasanın mânası içinde yasama organı olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir üzü'ü olarak ve nihayet, Senatoyu teşkil eden üyelerin vasıfları tayin ve mütalâa

edilerek birinci kısımda ifade edilmiş olmalıdır.

Bir müessesenin vücut bulması ile beraber, bunun faaliyete geçmesi düşünülür. Tüzükte kuruluşu beyan olmak suretiyle meydana gelen Senatonun çalışma organları, organların çalıştırılması için lüzumlu esas veya usul hükümleri bu sıra ile tüzüğe yerleştirilerek yapılır. Bundan dolayı tasarının ikinci kısmında yer almış bulunan bu kısım (yasama yetkisinin kullanılmasına) mahâl bulunması itibarıyla bu kısım ile bir alakası olmayan, alemlâk, Meclis faaliyetinde riayet olunması mektûzî hükümleri ifade eden bir takım maddeler ve esaslarda gündem, birleşimler, oy verme usulleri, tutanaklar, konuşma tahditleri v. s. (ikinci kısmın bölüm 3 ve 4, 8 ve 9 ve 10 neu bölümleri) birinci kısmın bölümleri arasına alınmalıdır. Veya hiçolmazsa ikinci kısım bu saydığım bölümlere tahsis edilerek, yasama yetkisiyle alakalı ikinci kısmın birinci, ikinci, üçüncü, altıncı ve yedinci bölümleri, üçüncü kısım olarak bir arada toplanmalıdır. İkinci kısım aynen muhafaza bulunduğu takdirde, yasama yetkisinin kullanılmasına mütedair olan bu kısımdaki aksamlar şu suretle tesbit edilmiş olacaktır: Yasama yetkisiyle muhasıran alakalı olmayan usul hükümleri, gündem, birleşimler esas hükümlerine takdim edilsin bulunuyor. (Madde 47 - 67) Arkasından kanunların görüşülmesi mezzam esas hüküm olarak ele alınıyor. (Madde 68 - 83) ve bütçe görüşmeleri zikrediliyor. (Madde 85 - 88) Fakat, hemen takibeden maddelerde tekrar usul hükümlerine aydet edilerek tedil teklifleri ve oy verme usulleri (Madde 89 ve mütaakıp) maddeler halinde sıralanmış bulunuyor. Bu usulde ve esas sıralanışı iyi bir takip sisteminin aheni meyyudiyetine işaret saymak icabeder. Diğer kısımlar, güzel hazırlanmış bâzı maddelerde mütalâalarını bilâhara arz edeceğim.

Tasarıda çok sayıdaki maddelerde (tekrar edilen hükümlere) raslanmaktadır meselâ :

Tasarının dördüncü maddesi Anayasanın 81 neü maddesine atıf yapmıştır. Başkanlık Divanı 84 neü maddeye göre kurulacaktır. Bu atıf kâfi iken, tasarının 6 ve 7 neü maddelerinde Anayasanın 84 neü maddesi aynen nakledilmek suretiyle tekrar edilmiştir.

Ya 4 neü madde lâzım değil veya 6 ve 7 neü maddelerin birinci fıkraları lâzım ve hattâ tasarının 44 ve 70 neü maddeleri keza bu tekrarı ifade edip, 16/1 neü ve 147/1 madde ve 33 - 34 neü ve 59 neu maddeler mükerrer vaz'olunmuştur. 33 neü madde umumî bir hüküm ile (59 neu maddeye) atıf yapıyor. Ve fakat 34 neü madde de bu atıf dışında kalınarak aynen (59 daki) hüküm getiriliyor.

İdare Amirlerinin, vazife ve salâhiyetleri itibarıyla Riyaset Divanına ithal edilmelerine şahsan muhalif bulunmaktayım, ayrı mütalâa edilmek lâzımdır. Bundan başka diğer bâzı maddelerde zikredilen bâzı tâli organların teşekkül tarzlarına ve görev ve yetkilerinin nelerden ibaret bulunduğu tasarıda rasyamamaktayız. Meselâ :

8 neü maddedeki İnzibat Komisyonu ve meselâ : 9 neu maddenin 8 neü bendindeki yetki ile 8 neü maddenin birinci bendindeki hükmün telifi gayrikabil görülmektedir.

Tasarıda kullanılan terimler vazıh değildir. Elhasas ve mühim telâkki edildiği için birinci maddede tarifine lüzum görülen (toplantı) tâbiri 1/1, 48, 57 ve 64, 86 neü maddelerde başka mânalarda kullanılmıştır. Tasarının görüşüldüğü ilk birleşimde usul hakkında mâruzatta bulunurken (C. Senatosu İctüzüğünü çıkarmakta istical etmiyelim, Türkiye Büyük Millet Meclisi İctüzüğünü beklemek durumundayız. Bâzı tedahüller bu suretle bertaraf edilebilecektir.) denişina, aynı birleşimde komisyon sözcüsü arkadaşım ve bilâhara Sırrı Atalay Bey arkadaşımız : (Türkiye Büyük Millet Meclisi İctüzüğü diye ayrı bir tüzük bahis mevzuu olamaz. İki yasama organının müşterek toplantısı vardır.) denişlerdir. Anayasanın 85 neü maddesi benzeri teyid etmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin de bir İctüzüğü olacak kanaatindeyim. Madde gayet sarıhtır. T. B. M. M. hukukî bir şahsiyeti ifade eder, müşterek toplantı bir çekli tazammun etmektedir. Buna göre, eski mâruzatın tekrarlamak durumundayım. T. B. M. M. İctüzüğünü beklemek zorundayız, bu mecburiyeti ifade eden tasarıda rasladığım bâzı maddeleri müsaadenizle arz edeyim.

Tasarının 66 ve 67 neü maddelerinde, birleşik toplantıların gün ve gündemi ve birleşik toplantıda yeter sayı zikredilmiştir. Bu hükümleri Senato Tüzüğüne tedvin etmek salâhiyetimiz

yoktur. Hele 66 ne maddenin 3 ne fıkrasında getirilen hükümde olduğu gibi Senato olarak Anayasa hükümlerinin tasarrufunda bulunamayız. Yine tasarrufların ikinci kısmında 38 ve 39 ne maddelerinde kanun teklifine yetkili olanlar ve tasarı ve tekliflerin gerekçesi hakkındaki hükümler Senato İçtüzüğüyle alakalı olmamak lâzımdır. Malûm olduğu üzere Anayasanın 91 ve 92 ne maddeleri bu mevzuları ihtiva eder. Esasen 91 ne madde aynen Tüzüğe nakledilmiştir. Anayasa hükmüne göre, bu konulardaki usulî hükümler ya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne veya hiç olmazsa, Millet Meclisi İçtüzüğüne konulmak lâzımdır. Zira, teklif ve tasarılar Anayasanın 92/1 gereğince evvelâ Millet Meclisinde görüşülür. Senato kendisine vüsulünden evvel kısmen nihai bir safhaya ulaşmış mevzuların evveliyatını tenkidetmek hakkını haiz olmamak icabeder. Senato İçtüzüğü Anayasanın 92 ne maddesinin ikinci mütâakip maddelerindeki hükümleri bir usule bağlamakla yetinmelidir. Tüzüğün 84 ne maddesine de Anayasanın 65 ne maddesi sarahatî kavşasında, Senato Tüzüğünde yer verilemez.

Anayasada da prensip hükmü vaz'olunmuş bulunmakla beraber, Tüzüğe vuzuh ile naklinde zaruret bulunduğu kaanî olduğum bâzı hususlara da tüzük maddeleri arasında yer verilmiş olmasını bir kusur olarak kaydetmek isterim. Geçen oturumda Muhterem Sırrı Atalay vâkıfane izahlarıyla Heyeti Umumiye'yi tenvir ettiler. Bilhassa, Tüzüğün hazırlanmasında teamüllere ve geçmiş tathikata yer verilmesi zaruretine işaret eden, halen meri İçtüzükten naklen alınması lâzımgelen prensip ve müesseselere temas ettiler. Müsaade ederlerse kendilerini teyiden, mütalâalarına aynen iştirak ederim.

Muhterem Atalay'ın tadadettiği meselelerin dışında kaldığını sandığım birkaç hususa işaret etmekle iktifa edeceğim.

Anayasanın 79 ne maddesindeki (Senato üyeliğinde, Cumhurbaşkanlığına seçilen üyeler kadrosundaki imhulâlin kapatılmasındaki usul) e Tüzükte yer verilmek lâzımdır.

Keza Anayasanın 78/3 bendindeki geçici görev alan senatörün durumu, 80 ne maddesindeki senato üyelik sıfatının sukutuna dair olan prensip 81 ne maddedeki yasama dokunulmazlığının kaldırılması halinde iptal dâvası açıldığı takdirde dâvayı açan üyenin Senato Başkanlığı-

na ilbarı keyfiyet etmesi de, maddelerden birine meselâ; 132 ne maddeye konulmalı idi.

Keza Anayasanın 83/2 ne maddesi her iki Meclisin aynı zamanda tatile gireceğini emreder. Bunun ne suretle ayarlanacağı hakkında bir madde tüzükte noksanıdır. Aynı maddenin 4 ne bendindeki toplantının şekli de Tüzükte tâyin edilmek icabeder.

Tüzüğün bâzı maddelerinin Anayasaya aykırılıklarının bahsi imkân dâhilindedir. Bu cümleden olarak, az evvelki mâruzatın meyanında bulunan Tüzüğün 38 ve 39 ne, 66 ve 67 ne ve 84 ne maddeleri Anayasaya mugayirdir diye zikredilebiliyor. Bendenizin mâruzatını bu kadarca. Diğer arkadaşların başka hususlarda da Umumi Heyeti tenvir ettiler. Arz ettiğim haller muvacehesinde tasarrufların heyeti umumiyesi üzerinde yapılacak görüşmeleri tafsilânen, tasarrufların komisyona havâlesini ve komisyonun bu görüşmelerde beyan olunan mütalâaların ışığı altında tasarrufları bir kere daha gözden geçirmesini ve gerekli tadilleri yaptıktan sonra tekrar Umumi Heyete getirmesini faydalı bulmaktayım. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Tüzüğünün ikmaline intizar olunması kanaatindeyim. Israr ediyorum. Bu iki maksatla Riyasete iki teklif taktim edeceğim, kabullerini takdirlerinize arz ederim. Hürmetlerimle. (Alkışlar)

BASKAN -- Buyurun.

FİKRET TURHANLILAR (Aydın) -- Efendim; hazırlanmakta olan Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi üzerinde muhtelif arkadaşlar konuşma yaptılar. İçtüzüğümüzü hazırlanmakta olan komisyonun derin ve uzun bir zamana bağlı bulunan çalışmaları üzerinde bâzı temenniler yapıldı. Bendeniz de hazırlanmış bulunan İçtüzüğü okudum. Yalnız baş tarafında «Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi» tâbiri bulunduğu hâle içtüzükte bulunan maddelerin hiçbir yerinde Cumhuriyet kelimesinin kullanılmamış olması nazarı dikkatimi celbetti. Geçen oturumda konuşan Sayın Sırrı Atalay bu noktalara iliştiler ve ancak, senatör tâbirinin kullanılabileceği hususunda bir fikir serd ederek, bu mevzuda hassas olduklarını beyan ettiler. Hadıka, Anayasanın 72 ve 73 ne maddeleri tatbik buyurulduğunda, hiçbir yerinde senatör tâbiri mevcut değildir. Tâbir aynen; «Cumhuriyet Senatosu üyesidir.» Bu bakımdan biz yeni bir kuruluşun

İçtüzüğünü hazırlamakta bulunmamız halinde, şahsî kanaatime göre, Anayasanın terimlerini kullanmak ve bu terimlerin dile uygunluğu şeklinde değil, Anayasanın âmir hükmü şeklinde kaleme almak ıktiza eder. Bu bakımdan bendeniz maddelere girmeden evvel, muhterem komisyonun, yüz küsur maddeden mütesekkil olan, bu İçtüzüğün müzakere-i kabul edildiği takdirde, biraz evvel söylediğimiz terimler bakımından, her maddede tadil teklifi yapmak mecburiyetinde hissedeceğiz. Bu bakımdan tadillerde dolu bir görüşmeye girmek üzere, İçtüzüğü, komisyonun olduğu gibi geri almasını ve redaksiyonu; Anayasa uyma terimlerle ve konuşan arkadaşlarımızın fikirleri üzerine tecrübeli edilmek suretiyle yaparak yeniden getirmelerini arz ve teklif ediyorum ve bu bakımdan da Başkanlığa bir takrir sunuyorum. Hürmetlerimle,

BÂŞKAN — Faruk Işık.

FARUK IŞIK (Van) — Muhterem arkadaşlar, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün heyeti umumiyesi üzerinde düşüncelerimin bir kısmına benden evvel söz almuş olan muhterem hatipler temas ettikleri için bendeniz yalnız bir kaç nokta hakkında mâruzatta bulunacağım.

1. — Raporun 7 nci maddesinde (Siyasi partilerin veya siyasi grupların) tâbiri geçiyor. Esbabı mucibesinden de anlaşıldığı üzere, bu maddede Anayasanın 84 nci maddesinin 3 nci fıkrasından alınmış olduğuna göre, bu ibarenin (Siyasi partilerin veya siyasi parti gruplarının) şeklinde olması lâzımdır.

Bundan başka aynı maddede (Başkan Genel Kurula başkanlık ederken oy kullanamaz) denilmektedir.

Halbuki Anayasanın 84 nci maddesi başkanı yalnız genel kurula başkanlık ederken değil, mutlak olarak oy kullanmadan menetmektedir.

Şu halde maddenin bu tarzda yazılışı Anayasa ile nasıl telif edilmektedir.

2. — Raporun 14 nci maddesinde hiçbir siyasi partiye mensup bulunmayanların da grup teşkil edebilecekleri yazılıdır.

Anayasanın 84 nci maddesinde yalnız siyasi parti gruplarından bahseder. 85 nci maddede de (İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının, meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenle-

nir. Siyasi parti grupları, en az on üyeden meydana gelir.) denilmektedir.

Görülüyor ki : Anayasa siyasi parti gruplarından başka siyasi partiye mensubolmayanların grup teşkiline müsait değildir. Filhakika siyasi parti grupları partilere tebaan Anayasa mahkemesinin murakabe ve muhasebesine tâbidirler. Siyasi partilere mensubolmayan bir grupun ise böyle bir murakabeye tâbi olmaması garip düşer. Zaten bağımsız senatör veya milletvekillerinin; hiçbir tesir altında kalmaksızın teşriî vazifelerini yalnız viedanlarından mülhem olarak yapmaları ve bu suretle objektif bir şekilde meclislerde muvazeneyi temine hizmet etmeleri lâzımdır. Aksi takdirde gruplaşacak bağımsızların her hangi birisinin grup ekseriyetine tâbi olması icabederdi; bunu da bağımsızlıkla ve Anayasanın ifadesiyle bağdaştıramamaktayım.

3. Anayasanın muvakkat 7 nci maddesine göre yeni kanunları tedvin edilmeye kadar mevcut kanunlara göre Danıştay Başkan ve üyeleri Dahiliye ve Adliye encümenlerinin Sayıştay Başkan ve üyeleri Divanı Muhasebat, Maliye ve Bütçe encümenlerinin tefrik ve tesbit edecekleri namzetler meyanında Büyük Millet Meclisince seçilirler. Gerçi Anayasa; Danıştay Başkan ve üyelerinin Anayasa Mahkemesince seçileceklerini âmir bulunmakta ise de muvakkat 7 nci maddeye göre bu seçimin halen yasama meclislerince yapılması lâzımgeldiğine ve Sayıştay Kanunu da henüz tadil edilmeliğine nazaran muvakkat mahiyette de olsa bu seçimlerin ne şekilde yapılacağına dair Tüzükte bu hükme raslanmadım.

4. Raporun 18 nci maddesinde (Komisyon Başkan veya vekilinin bulunmaması halinde sözcü ona vekâlet eder.) denilmektedir. Sözcünün de bulunmaması halinde yapılacak muamele meskût kalmıştır.

5. Raporun 71 nci maddesinde (Başkan gerekçe ile maddelerin tümünün okunmasına lüzum olup olmadığını Genel Kurulun oyuna sunar) denilmektedir. Kanun maddelerinin okunması bence zarurî olmalıdır. Bundan maksadın ne olduğunu anlıyamadım.

6. Kanunların Senatoda görüşme süresine ait 82 nci madde Anayasadan aynen alınmıştır. Senatoda birkaç defa görüşme vesilesi olan

bu maddenin yerine Anayasa ve Adalet Komisyonunun Heyeti Âliyye benimsenen son kararının vuzuhu temin bakımından buraya aynen alınması daha iyi olur kanaatindeyim.

Yorucu ve büyük hizmetlerin şükranla yaptığını vazife bildiğim muhterem komisyonunun bu noktalara ait fikir ve mütalâalarını rica ederim. **Hürmetlerimle.**

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Hidayet Aydınca.

HİDAYET AYDINER — Muhterem arkadaşlar; bir filozof; «yanlış bir şey yapmaktansa hiçbir şey yapmamayı tercih ederim» der. Bunun muhakkak ki, içinde bir hakikat gemmesi mevcut. Yeni bir Senato kuruyor, onun çalışmasını tanzim eden bir Tüzük tanzim edilmiş. Arkadaşlarımız çok çalışmışlar, meselelerine teşekkür ederiz. Fakat insan beşerdir, şaşırttığı noktalar da olabilir. Hatalar maddelerin buradaki müzakeresinde de tashih edilir. Ama nerede ve ne kadar noksan vardır - Sırrı Atalay'ın ifade ettiği gibi - bunların her madde için ayrı tadil teklifleri vermek suretiyle telâfisine zaman ve inkân yoktur. Rica ederiz. Arkadaşımız Muammer Bey teklif etmişlerdir, gayet makuldur. Komisyon Heyeti Umumiye hakkında yapılan bu müzakere ve tadil tekliflerini tekrar ele alsın; kısa bir tetkika tâbi tutsun, bu hususta çok tecrübesi olan Sırrı Atalay ve Muammer Obuz arkadaşlarımız da komisyonda bulunsunlar, bu hususta yardımcı olsunlar. Sayın Uzunhasanoğlu'nda yine çok güzel noktalara temas ettiler. Binacnaaleyh, şu eser mükemmel bir eser olsun. Bu müessese çok yeni ve ehemmiyetli bir müessesedir. Bunun böyle yanlışlıklar doğurabilecek hükümlerle ortaya çıkarmaktansa; bu müesseseyi iyi çalışır hale getirmek için, münekkid arkadaşlarımızın da iştiraki ile yeniden süzgeçten geçsin, bilhassa noksanları ikmal edilsin. Yoksa maddelerin noksanları hakkında bendenizin de tekliflerim olacaktır, belki telâfi edilebilir, fakat, noksanlar belki madde sırasına konulamaz zuhul edilir. Bilâhara bunlar telâfi edilemez. İstirhamım; Heyeti Muhteremenizin, bunu tekrar komisyona iade edip, kısa zamanda daha mükemmel bir şekilde çıkması için oy kullanmanız olacaktır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Söz Komisyonun.

KOMİSYON BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Muhterem arkadaşlar, hazırladığımız tasarı üzerindeki çeşitli hatiplerin kıymetli fikirlerini, tenkidlerini, mütalâalarını dinledik. Evvelâ tasarıyı mükemmel bir şekilde hazırlamak için büyük bir emek sarf ettik. Arkadaşlarımızın da aynı şekilde bunu benimsiyerek incelemiş bulunduklarını görmekle sarf ettiğimiz emeğin en büyük mükâfatını almış olduğumuzu belirtmek isterim. Arkadaşlarımıza bu samimî tenkid ve temennilerinden dolayı, komisyon namına teşekkürlerini arz ederim.

Tenkidler, tümü üzerinde olmasına rağmen, çoğunlukla maddelere değinilerek yapıldığı için, şimdiki bütün tenkidlere buradan cevap vermek hem usul bakımından pek uygun olmaz, hem de zannederseniz olumlu bir sonuç elde etmeye hizmet edemez. Bu cihetle, genel mahiyette olan bâzi mütalâaları arz edeceğim.

Evvelâ, komisyonun, bütün olumlu tenkidleri, ilâveleri, değişiklikleri benimseyici bir şekilde kabul etmek niyetinde olduğunu ve her teklifi, teklif sahibi kadar benimsiyerek, tüzüğü daha mükemmel bir hale getirmek arzusunda bulunduğunu komisyon namına arz etmek isterim.

Bundan başka yapılacak tenkidlere bizlerin de samimiyetle katılacağımızı belirtmek isterim.

Sayın arkadaşlarımızdan genel mahiyette mütalâa beyan buyuranlara da kısaca cevap vermek istiyorum.

Fikret Turehanlı arkadaşlarımız terimlerden bahsettiler. Belki bâzi terimlerde noksanlıklar olabilir. Biz; Anayasa terimlerine riayeti şart bildik. Buna rağmen gözümüzden kaçmış olabilir. Bunlar için zamanı gelince yapılacak tekliflere biz de katılırız. Yalnız terimlerden ikisi üzerinde öneme durdular. Biz de görüşümüzü bu iki noktadan belirtmek isteriz.

«Cumhuriyet Senatosu ve Cumhuriyet Senatosu üyesi» terimleri yerine tüzükte, «Senato ve senatör» kelimelerinin kullanılmasını hem pratik olarak uygun bulduk, kısa olur, diye. Hem de zannederseniz biraz da oturmuş terim haline geldiler, ekseriya icerde ve dışarda bu terimler kullanılıyor. Mamafih, Cumhuriyet Senatosu terimi çok kullanılmadığı için, hatiplerin de kar-

şıklı konuşmalarında belki, fazla zaman almadığı ve çok az tekrarlandığı için, komisyonea, kanaatimiz, senatör kelimesinin benimsendiği merkezindedir. Çünkü, senatör kelimesi üzerinde kanaatimiz biraz daha kesindir. Cumhuriyet Senatosu üyesi tâbiri oldukça uzundur. Ve dünya dillerinde de aşağı-yukarı «Senatör» denmektedir. Bu tutulmuş olduğu için, kanaatimiz daha pratik olarak bunun «sadece «Senatör» olarak kabul edilmesidir. Zamanı gelince maddeler üzerinde, demin de arz ettiğim gibi komisyonun görüşünü teferuatı ile arz edeceğim. Buna mukabil fikirlerle mümkün olduğu kadar daha mükemmel bir tüzük meydana getirmek için yapılan mesaide de arkadaşlarımıza katılmaktan zevk duyacağız.

Uzunhasanoğlu arkadaşımız bazı eksikliklerin mevcud olduğunu, birçok tekrürlerin bulunduğunu söylediler. Her eserde bu söylenebilir, hattâ bizimkinden söylenmesi daha isabetli bir tenkid olacaktır. Fazla veya eksik kısımlar görüldüğü zaman, düşüncelerimizi arz ettiğimizde fazlalık kanaati değişebilir, eksiklik kanaati değişebilir. Değişmezse, bu takdirde eksik veya fazla kısımların tadilini benimseriz.

Tekrardan bahsettiler. Burada, ilk nazarda belki de tekrar gibi görünen bazı kısımlar, hakikatte tekrar değildir. Anayasada belirtilmiş olmasına rağmen, Senatonun faaliyetinin daha iyi düzenleyici ve müemmel şekilde bir madde içerisinde bulunmasının uygun olacağı düşüncesiyle Anayasa terimlerinden almış bulunuyoruz. Buna rağmen, maddeler geldiği zaman, lüzumsuz telâkki edilen kısımları, lüzumsuzluğuna kanaat getirildiği takdirde memnuniyetle düzelttebiliriz.

Sayın Muammer Obuz, Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünden bahsettiler. Geçen hafta, bu husustaki görüşlerimizi arz etmiştik ve muhterem Sırrı Atalay Bey de, açıkça konuştukları için ben daha fazla bir şey söylemeyi, vaktinizi almak telâkki ederim. Yalnız, iade edilsin, eksikleri tamamlansın diye mütalâalarda bulunuldu. Sayın Obuz'un, bu mütalâasına Sayın Aydın ve Sayın Turhangil de katıldılar. Mevzu üzerinde konuşuldu, görüşlerimizi arz ettik. Elbetteki görüşmelerin her defasında madde üzerinde muhtelif görüşler olacak. Üç beş görüşmede çeşitli görüşler meydana çıktı diye tüzüğün tanziminde bir devri daim girilirse, tüzüğün bir daha görüş-

ülmesine inkân hâsıl olacak bir hale gelinebilir gibi geliyor. Onun için, birkaç teklif olunca tasarıyı geri almak yoluna gidilecek olursa, yeter bir zamanda sonucu almamıza inkân kalmaz kanaatindeyiz.

Bu düşünce ile İktüzüğün görüşülmeye başlanması ve devam eden görüşmeler süresince her türlü ilâve, değişiklik gibi teklif ve aydınlatıcı uyarılar komisyonea benimsenmek suretiyle, geleneklere göre çalışması ve bu suretle sistemlerini yeni baştan kurmakta olduğunuz Senatamız için iyi bir eser meydana getirilmesi hususunda bütün arkadaşlarımızın olumlu iş birliğini arz ve istirham ederim.

BAŞKAN -- Başka söz isteyen var mı? Yok...

Heyeti umumiyesini reylerinize arz etmeden evvel, verilmiş iki takrir var, okutacağım.

Bunlardan birincisi; Sayın Fikret Turhangil'in takriridir. Anayasaya uygun bir dille yeniden tedvin edilmek üzere komisyona iadesini istemektedir.

İkincisi; Sayın Muammer Obuz'un takriridir. Bu takrir iki hükmü ihtiva etmektedir. Birisinde denilmektedir ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğü çıkarılsın ona ahenkli bir şekilde biz de kendi İktüzüğümüzü çıkaralım. binaenaleyh şimdi görüşülmesi tehir edilmiştir.

İkinci hükümde ise, Cumhuriyet Senatosu İktüzüğünün heyeti umumiyesi üzerinde yapılan görüşmelerin ışığı altında teklifin bir daha gözden geçirilmesini teminen, maddelere geçilmeden önce, komisyona iadesi istenmektedir. Kanaatince bunda bir tezat var. Takririn birinci maddesinde görüşmenin tehiri, ikinci maddesinde ise, komisyona iadesi isteniyor. Sayın Obuz bu hususta izahat verirlerse iyi olur. (Yok sesleri) Kendileri burada yok mamafih takrirlerini okutuyorum.

C. Senatosu Yüksek Başkanlığına

Şifâhen arz ettiğim sebeplere istinaden aşağıdaki hususların reye vaz'ına delâlet buyurulmasını arz ve teklif ederim.

14 . 6 . 1962

Konya

Muammer Obuz

1. C. Senatosu İktüzük teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğü ile ahenk-

li bir surette hazırlanması için sözü geçen tüzüğün çıkmasına intizaren, görüşmelerin tehirini.

2. C. Senatosu İktüzüğünün heyeti umumiyesi üzerinde yapılan görüşmelerin ışığı altında teklifin bir daha gözden geçirilmesini teminen, maddelere geçilmeden önce, komisyona iadesini arz ve teklif ederim.

BAŞKAN — İkinci takriri de okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

1. Hazırlanmış bulunan İktüzüğün yalnız başlığında yer alan Cumhuriyet Senatosu tâbiri maddelerin hiçbir yerinde yer almamaktadır.

Bu hal Anayasanın 70 nci maddesine aykırıdır.

2. Anayasanın 72 - 73 ncü maddeleri Cumhuriyet Senatosu üyesi tâbirini kullanmaktadır.

Hazırlanan İktüzükteki Senatör tâbiri de yerinde değildir.

İktüzüğün müzakeresi halinde bütün maddelerde yer almış bulunan bu terimlerin tadil teklifleri yorucu olacağından bu redaksiyon sebebiyle teklifin geri alınmasını arz ve teklif eylerim.

Aydın

Fikret Turhanlı

BAŞKAN — Her iki takrir, netice itibarıyla, tasarının komisyona iadesi mahiyetindedir. Tasarının komisyona iadesi hususunu reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmiyenler?... 24 e karşı 28 reyle komisyona iadesi kabul edilmiştir.

Gündemde görüşülecek başka bir şey olmadığı için 21 Haziran Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 15,55